

Den styrkede pædagogiske læreplan

Børnehuset Solstrålen

Opdateret maj 2023

Hvem er vi

Børnehuset Solstrålen ligger i Skuldelev, en lille landsby ikke så langt fra Skibby og Frederikssund. Solstrålen ligger på en lukket vej, sammen med SFO, skole og klub, som vi samarbejder med i forskellige sammenhæng.

Solstrålen er en integreret daginstitution fra 0-6 år, der hvert år i maj rokerer i 4 aldersopdelte grupper. De 0-2-årige hedder spirerne og rokerer løbende efter alder, udvikling, relationer m.v. til Mælkebøtterne hvor de 2 og 3-årige er. Hos Anemonerne de 4-årige og Åkanderne de 5-årige.

Vi har en stor dejlig legeplads, som går hele vejen rundt om huset. På legepladsen er der mange legemuligheder med huler, forskellige legeredskaber, asfaltbane, bålplads m.m.

I Solstrålen er der en pædagogisk leder, pædagoger og pædagogmedhjælpere og pædagogiske assistenter. Antallet af medarbejdere og fordelingen af personalet tilpasses ud fra børnetallet. I perioder kan der være studerende eller medarbejdere ansat på særlige vilkår, fx flexmedarbejdere, virksomhedspraktikanter o.l.

Vi samarbejder med andre faggrupper, som også kommer i huset.

Børnehuset er en del af område Hornsherred/Slangerup og dagplejen, som består af 15 børnehuse og dagplejen fordelt i Frederikssund kommune. Solstrålen er repræsenteret i forældrebestyrelsen med et medlem og repræsentanter fra de andre børnehuse og dagplejen i området.

Solstrålen har også et husråd med flere forældrerepræsentanter fra børnehuset.

Børnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber

Hvordan de fem centrale elementer fra det fælles pædagogiske grundlag kommer til udtryk hos os, og bliver omsat i vores hverdag sammen med børnene

I Solstrålen har vi fokus på at se barnet som et enkelt, unikt individ, med egne meninger og forskellige kompetencer, der kan bidrage til fællesskabet i gruppen.

Vi inddrager børnenes meninger i så mange sammenhænge om muligt, for at finde ud af, hvad de er optaget af, da vi ønsker at børnene får medindflydelse og dermed er fælles om det gode børneliv.

Vi guider børnene i, hvordan de kan indgå i forskellige sociale sammenhænge. Dette finder sted over hele dagen og i mange aktiviteter, fx når vi er i garderoben, når vi spiser, går på tur, i lege m.m.

Her øver vi fx at vise hensyn, vente på tur, et stort barn hjælper et mindre, og inddrage dem i løsningsforslag. Det mener vi styrker deres selvværd og selvtillid og giver dem nogle grundlæggende værktøjer, som de videre kan bruge til at begå sig med i andre sammenhænge. Tryghed er en del af fundamentet, for at dette kan finde sted. Vi møder barnet om morgenen med et smil, så det føler sig velkomment, og har blik for, om der kræves ekstra i afleveringssituationen, og igennem resten dagen.

Vi forsøger at skabe små overskuelige platforme i løbet af dagen. Vi deler børnene op i mindre grupper for at skabe rammerne for mere målrettede læringsmiljøer, hvad enten det er voksen igangsatte aktiviteter eller spontant opstået lege.

Legen er grundlæggende for børnenes sociale og personlige læring og udvikling. Legen fremmer bl.a. fantasi, virkelyst, sprog, nysgerrighed, sociale kompetencer, selvværd og identitet. Leg har en væsentlig værdi hos os, da børnene lærer gennem legen og er en gennemgående del af hverdagen. Nogle gange skal vi observere, hvordan legen fremmer deres fantasi, nysgerrighed og sociale kompetencer. Andre gange skal vi udfordre og guide børnene ved at udvide den leg, de er i gang med. Nogle gange skal vi støtte og rammesætte legen, for at børnene kan være med, og legen kan udvikle sig positivt og understøtte det fællesskab, børnene har opbygget i den leg, som i udgangspunkt ikke er voksenstyret.

Læring sker over hele dagen, både i spontant opstået lege, i voksenstyrede aktiviteter, i rutinesituationer som fx hen over bordet i spisesituationen, i garderoben, på legepladsen m.m. Vi mener, der er bedre forudsætninger for læring, hvis der er trygge og forudsigelige rammer, især hos de mindste børn. Derfor er gentagelser og rutinemæssige aktiviteter en stor del af hverdagen. Vi lærer ved at øve os, og det er helt ok at fejle. Et eksempel kan være, når vi skal i garderoben og skal have tøjet af, så kan børnene ikke få skoene på uden hjælp. Det sker rigtig mange gange, og børnene øver sig og prøver igen og igen, indtil den dag de selv kan, og kan hjælpe en kammerat.

Både ude og inde indretter vi os, så børnene har mulighed for forskellige aktiviteter, der udfordrer dem motorisk, sprogligt, socialt og personligt, men samtidig også får mulighed for at afprøve og udfordre sig selv i forhold til materiale, aktiviteter m.m. Udvalgt legetøj er i børnehøjde for at styrke selv- og medbestemmelse.

Sproget, både det verbale og nonverbale, gestik og mimik, er en stor del af hverdagen, sætte ord og billeder på handlinger, for at styrke børnenes sproglige udvikling fx tale om, hvad vi skal lave i dag m.m. Vi skal guide

børnene til at undre sig og stille spørgsmål, lade dem udforske med krop og sanser. Lade dem turde fejle for derefter, at forsøge igen samt slippe fantasien løs.

Vi må være parate til at kunne afvige fra en planlagt aktivitet, hvis der skulle opstå noget mere betydningsfuldt for gruppen. Det kunne fx være en gravemaskine, vi møder på vores tur. Så må vi gribe situationen og fordybe os sammen med børnene. Fx ved at tale om farver, former, tale om hvilket arbejde den skal udføre, måske bygge bro til én, hvis far også har en gravemaskine og meget mere.

Vi skal give børnene alsidige oplevelser og erfaring også på tværs af børnegrupperne, alder, køn og egenskaber. Leg, læring og dannelse sker i fællesskab med andre. Det er vigtigt, at børnene oplever, at de er en del af et fællesskab/stue eller mindre grupper fx ved at tale om, hvem er her i dag, og hvem der mangler. Fællesskaber opstår på kryds og tvær i løbet af dagen, både planlagt eller spontant. Fx når nogle børn sidder og tegner. En aktivitet, som bliver en leg for mange børn. De snakker sammen og udveksler tanker og erfaringer mens de tegner, de taler om det som de tegner. De udvider deres ordforråd og træner deres finmotorik på en let lystbetonet og legende måde. De gør fremskridt og anerkender hinandens fremskridt.

Det er vigtigt for os, at de forskellige grupper i Solstrålen ikke er 4 særskilte satellitter hele tiden men, at vi også laver aktiviteter på tværs, blandt andet for at styrke børnefællesskabet på tværs af grupperne. Dette gør vi blandt andet ved at være fælles på tværs af stuer i ydertimer eller gå på besøg hos hinanden både ved planlagte og spontane aktiviteter. Hver mandag og fredag har vi tradition for, at alle børnegrupper mødes til fællessamling og aktiviteter hvor vi b.la. synger sange, som børnene har været med til at udvælge.

Pædagogisk læringsmiljø

Hvordan skaber vi hele dagen et pædagogisk læringsmiljø, der giver alle børn mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes?

Det pædagogiske læringsmiljø er sammenfattet af læring, hvor vi som voksne skal danne rammen for miljøer, hvor børnene får læring i alle dagens timer. Gennem dagen er der mange forskellige læringsmiljøer. Det kan være i leg, rutinesituationer og i børnefælleskaber.

Læringen og miljøet skal tilpasses gruppens forudsætninger som fx størrelse og alder.

Personalet planlægger og tilrettelægger aktiviteter og den læring og fokus, som skal indgå i aktiviteten. I grupperne laves der mindre pædagogiske læringsmiljøer f.eks. en dukkekrog, hvor børnene kan lege far, mor og børn. Et tæppe kan danne rammen for en konstruktionsleg med fokus på matematisk opmærksomhed med klodser eller magneter.

Ved bordet danner et læringsmiljø med er spil både rammen for social udvikling, hvor der øves at vente på tur, men også øge matematisk bevidsthed på tal, når terningen kastes.

På legepladsen kan der samtidig være andre læringsmiljøer i spil, med andre børnegrupper og voksne, der fx øver motorisk og personlig udvikling. Et barn har i flere dage øvet sig på at køre på Mooncar, at krydskoordinere håndtagene når der skal drejes eller anvende nok styrke i benene for at træde i pedalerne, og nu, endelig og stolt mestrer denne færdighed, hvor selvtilliden øges og giver mod på nye udfordringer.

I rutinesituationer i hverdagen, som f.eks. spisning og i garderoben, når der skal tages tøj af og på, skabes der mulighed for læring ved daglige gentagelser og trygheden i at vide, hvad der skal ske. Vi lægger vægt på at guide børnene til at prøve selv, fx med påklædning. Også her oplever børnene stolthed og selvværdet øges, når de mestrer at kunne selv eller at kunne lære fra sig til én kammerat.

Vi arbejder primært i aldersopdelte grupper med fokus på den målrettede pædagogiske indsats på både kort og langt sigt fx ved at en primær voksen følger gruppen fra ca. 2 årsalderen og frem til SFO/skolestart.

På udvalgte tidspunkter af dage har vi også fokus på forskellige fælles læringsprocesser både på tværs af alder men også på interesser m.m. hvor få eller flere børn deltager, netop for at motivere deres naturlige nysgerrighed eller aldersmæssige kunnen.

Vi anvender de forskellige rum i huset, tager i hallen eller bruger vores store legeplads, for at udfordre de forskellige børnegrupper i forhold til de læringsprocesser, vi vil sætte i gang.

De voksnes positioner er vigtige i forhold til hvem der gør hvad, så børnene både instrueres, motiveres og støttes for at skabe optimale læringsmiljøer. Det kunne fx være et barn, der skal have en hånd, når det går på line eller et opmuntrende ord, når det har sluppet hånden. Hele dagen indeholder mange små læringsmiljøer, og vi skal hele tiden have for øje, hvorfor og hvad vi gerne vil lære børnene, hvilket fokus der skal være, og hvordan vi bedst tilrettelægger læringsmiljøerne ud fra børnegruppen, hvad enten det er de mindste eller største, så vi skaber de bedste forudsætninger for, at alle børnene trives, lærer, udvikles og dannes.

Samarbejde med forældre om børns læring

Hvordan samarbejder vi med forældrene om barnets og børnegrubbens trivsel og læring?

Vi som fagpersonale har en faglig viden omkring børns læring og udvikling. Forældrene kender deres børn bedst og er de vigtigste i børnenes liv. Derfor har vi et fælles ansvar sammen med forældrene for, at skabe de bedste forudsætninger for børnenes trivsel, udvikling, læring og dannelse.

Vi skal være i dialog og være åbne og ærlige. Vi skal være nysgerrige på, hvordan forældrene oplever deres børn, så vi i fællesskab sørger for, at barnet trives og udvikles. Det gør vi både i den daglige kontakt med forældrene om morgen og om eftermiddagen, hvor vi har fokus på brobygning mellem hjem og børnehus, men også til årlige forældresamtaler, som tager udgangspunkt i barnets udvikling inden for trivsel og de forskellige læreplanstemaer.

Ud over årlige samtaler tilbyder vi også samtaler i opstartsperioden eller i overgangsperioder når barnet skal i SFO/skole. Hvis der derudover skulle opstå yderligere behov for en samtale, er der både mulighed for at forældre eller børnehus kan aftale en samtale. Her samtales der ud fra en dagsorden med fokus på barnets trivsel og udvikling: Forældrene får udleveret dagsordenen, da vi vægter samarbejdet og brobygningen mellem børnehuset og hjemmet højt. Vi afholder også samtaler i samarbejde med forældre og andre fagpersoner fx psykologer, logopæder, ergoterapeuter, sundhedsplejersker m.m. Dette er der også mulighed for i overgange fra børnehaven til skole eller mellem institutioner.

Vi møder forskellige typer familier med forskellige behov, som vi imødekommer i den daglige dialog eller telefonisk kontakt og ved møder.

Det er vigtigt for os, at have et positivt og trygt samarbejde med forældrene, så børnene oplever, at deres forældre er glade for at komme i institutionen og kan mærke, at Solstrålen er et godt sted at være.

Derfor er det også vigtigt for os, at børnene får lov at vise sine forældre deres hverdag i børnehaven, fx via forskellige kreative fremstillinger, som børnene tager med hjem eller ved forældrearrangementer fx sommerfest o.l. hvor børnene viser forældrene, hvad de laver, og hvem de leger med.

Ved forskellige undersøgelser fra både børn og forældre, laver vi handleplaner som vi arbejder med i hverdagen, for at blive endnu dygtigere.

Periodevis afholder vi forældremøder i forbindelse med forældrearrangementer i samarbejde med husrådet.

I Solstrålen anvender vi Aula som kommunikationsplatform ud over den daglige kommunikation med forældrene. Her kan personalet skrive til forældrene om dagens aktiviteter, årets gang og andre praktiske informationer. Forældrene kan her melde børnene fri, oprette aftale af aflevering og afhentning samt skrive beskeder til personalet, som ikke kan gives i den daglige kommunikation med personalet.

Børn i udsatte positioner

Hvordan skaber vi et pædagogisk læringsmiljø, der tager højde for og involverer børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes?

I Solstrålen er vi opmærksomme på, at inddrage og drage omsorg for børn i udsatte positioner. Vi har fokus på, at det er okay, at vi alle er forskellige, skal øve os på noget forskelligt, men også at vi i perioder af vores liv måske oplever der er noget der er svært. Vi har fokus på, at børn, uanset hvilken position de har, inddrages, opmuntres og opfordres til at indgå i hverdagens relationer, leg og aktiviteter, med forskellige skridt ad gangen.

Det pædagogiske arbejde planlægges kontinuerligt på møder, hvor vi kan inddrage forskellige redskaber, fx ICDP hvor vi har fokus på de relationelle samspil eller LP, hvor vi arbejder ud fra en systemisk forståelsesramme, der bl.a. sætter fokus på kontekst- og et børneperspektiv.

Vi arbejder med begrebet "Pædagogiske bagdøre", hvor vi i aktiviteter giver børnene mulighed for at deltage, ud fra de forudsætninger de har. Fx hvis man ikke kan løbe, kan en regel i aktiviteten også være, at man bare kan gå. Der kan være mulighed for, at få lov til at se aktiviteten fra sidelinjen eller deltage med en voksen i hånden.

Børn i udsatte positioner skal især støttes og guides, da de oftest har brug for hjælp til at komme ind i fællesskabet og have en voksen tæt på eller andre børn, som kan hjælpe dem på vej. Her kan fx mindre lege- eller aktivitetsgrupper, hvor sammensætningen af børn understøtter både deres vanskeligheder og styrker, ofte være en fordel. Den voksnes rolle er også vigtig i forhold til, hvordan barnet eller børnegruppen skal støttes. Den voksne må være bevidst om, det er en styrende og igangsættende rolle der skal indtages, eller en deltagende rolle, hvor den voksne er en del af aktiviteten eller legen.

I dagligdagen anvender vi periodevis piktogrammer og andre redskaber, der hjælper enkelte børn eller børnegruppen i dagligdagens aktiviteter. Det kunne også være andre billeder, der viser, hvor meget barnet eller børnene kan bestemme i de forskellige aktiviteter.

Forældreinddragelse er især vigtig, når vi taler om børn i udsatte positioner. En tæt og kontinuerlig kontakt i hverdagen er vigtig for et godt samarbejde omkring barnets udfordringer og nærmeste udviklingspunkter. Men også som samarbejdspartnere omkring de tiltag vi iværksætter og skal støtte barnet eller familien i.

Vi har også mulighed for at inddrage andre fagpersoner til sparring eller med andre tiltag sammen med forældrene fx via ved netværksmøder eller i Tværsteam.

I overgangen til SFO/Skole er især den tidlige indsats vigtig, med fokus på at overlevere om barnets styrker og vanskeligheder og evt. den understøttende pædagogik, der har været arbejdet med.

Sammenhæng til børnehaveklassen

Hvordan tilrettelægger vi vores pædagogiske læringsmiljø for de ældste børn, så det skaber sammenhæng til børnehaveklassen?

I Solstrålen arbejder vi i løbende med skoleforberedende arbejde, da mange af de redskaber som er vigtige for børn at have med sig videre i rygsækken til SFO/skole, allerede grundlægges fra de er helt små. Fx selvhjulpethed, at vente på tur, samarbejde, følge anvisninger, være nysgerrig på ord, begreber og forskellige aktiviteter.

Det sidste år inde børnene starter i miniSFO, bliver børnene Åkander, og flytter ind på stuen for de ældste børn. Her lægges der et endnu større fokus end tidligere på, at forberede børnene til, at de skal i SFO og skole, med øje for at det er vigtigt, at børnene får en god overgang og er parate, når de skal fra de trygge rammer i børnehaven over til SFO'en og skolens større rammer med nye børn og voksne.

Derfor har vi tilrettelagt et særligt forløb i samarbejde med SFO og skole til dette.

Gruppen bruger hvert efteråret og frem til de skal i SFO, en formiddag om ugen SFO'en lokaler til aktiviteter. Det pædagogiske personale der skal modtage børnene i miniSFO besøger dem et par gange inden, så de kan lære hinanden at kende.

Åkanderne har fra årsskiftet, en gang om måneden, en formiddag med undervisning i skolen, hvor de er sammen med deres kommende 0. klasselærer og de kendte voksne fra børnehaven.

Børnene bliver sprogvurderet når de er 5 år. Den samlede vurdering i gruppen udgør én af baggrundene for det pædagogiske sprogarbejde i gruppen og frem til skolestart.

Derudover er der mange andre færdigheder og kompetencer, som også er vigtige at øve sig på. Ud over sproglig udvikling har vi også fokus på de sociale og personale kompetencer. Børnene øves fx i, at deltage i forhandling og løse konflikter. De øves i at vente på tur, fx ved at spille forskellige spil eller bruge håndsoprækning, før de svarer eller fortæller. Der trænes matematisk opmærksomhed ved at lave aktiviteter med fokus på sortering, talforståelse eller former. Motorisk udvikling er også en vigtig ting for os, da en god balance fx giver bedre forudsætninger for, at kunne sidde stille i længere tid ad gangen. Derfor laves der aktiviteter, både ude og inde, som styrker deres balance. Det kunne være i hallen, hvor der balanceres på streger. Her øges deres farveforståelse og opmærksomhed.

Dette har vi har lavet et særligt skriv til forældrene, som de får udleveret når børnene starter i Åkandegruppen, så de kan se, hvad vi sammen skal arbejde med inden SFO/skolestart.

I foråret udfylder vi sammen med forældrene et overgangsark, der har fokus på barnets kompetencer indenfor social/personlig, sproglig, matematisk og motorisk udvikling. Arket overgives til SFO/skole.

Er der særlige pædagogiske tiltag der har været arbejdet med, eller andet der er særligt at overlevere om til SFO/skolen tilbyder vi forældrene et overleveringsmøde.

Inddragelse af lokalsamfundet

Hvordan inddrager vi lokalsamfundet i arbejdet med at skabe pædagogiske læringsmiljøer for børn?

Vi gør ugentligt brug af lokalområdets muligheder, enten i hallen, på tur i byen til fx kirkeskoven eller gadekæret. Her følger vi, sammen med børnene, forandringerne i forbindelse med årstiderne, hvor bladene skifter farve og falder af træerne eller følger ællingerne, fra de er små og til de vokser sig større, nede ved gadekæret. Vi udvider vores viden om naturen, når vi oplever, at træer kan vokse sig større, når de har mere plads og er ældre, end dem vi ser i kirkeskoven.

Ture rundt i området, bidrager også til nye fællesskaber og viden, hvor børnene to og to udveksler deres erfaringer om det, de oplever på vejen. Fx når 2 drenge taler om, at den traktor, der står på marken, må være gammel, da dens farve er ved at forsvinde. Der er også stor værdi i at kunne genkende steder, som fx her bor jeg, eller der bor min mormor, eller derinde kan man købe mad.

Turer i området giver også god mulighed for, at øve trafiksikkerhed, så børnene ved, hvordan man færdes sikkert i trafikken. Vi har altid refleksevenne på og øver at kigge os for, inden vi går over vejen og hvordan vi hjælper hinanden ved fx at holde i hånden.

Vi tager også på cykeltur på vores ladcykler, når muligheden byder sig. Især de mindste børn i Solstrålen har ofte mulighed for, at udforske lokalområdet på denne måde, om det er at køre til "Karstens skov" eller besøge andre børnehuse i området m.v.

Solstrålen samarbejder med Fjordlandsskolen og SFO'en på afdeling Skuldelev, hvor vi periodevis bruger hinandens legepladser eller deltager til skolens traditionelle teaterforestilling eller Åkanderne deltager i skolen motionsdag, eller deles om at anvende sportshallens faciliteter, hvor vi har mulighed for at lave andre motoriske aktiviteter end på stuen eller legepladsen.

I Frederikssund kommune deltager alle børnehuse i "Kulturstier", hvor de ældste børn besøger J.F. Willumsens museum. Her præsenteres de for forskellige aktiviteter omkring kunst, kultur og "rejser" tilbage til oldtiden på Færggården.

De 4-årige tager på bogstavsjagt på biblioteket og får besøg af Musikpatruljen, som giver børnene en oplevelse med forskellig musik og musikinstrumenter.

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø

Hvordan integrerer vi det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i det pædagogiske læringsmiljø?

Vi bestræber os på, at det skal være let for børnene at afkode rummene og de forskellige lege- og læringsmiljøer, fx her kan man lege med Lego, læse i bøger, tegne m.m.

Det er vigtigt, at miljøerne er fleksibelt indrettet, så rummene kan forandre sig, efter de aktiviteter og læringsmiljøer, som der er behov for. Rummene ændrer sig løbende i takt som børnegrupperne forandrer sig, samt rotering af grupperum en gang om året sætter nye øjne på integreringen af børnenes fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø

Der skal være mulighed for, at børnene kan have medbestemmelse og være selvhjulpne, derfor skal udvalgt materiale og indretning være tilgængeligt for børnene. Fx gennemsigtige kasser, så børnene kan se, hvad der er i eller i garderoben og selv kunne nå sit tøj, så man ikke skal have hjælp for at skifte sit tøj. Her samarbejder vi med forældrene om, hvordan de bedst kan indrette barnets garderobe, så vi sammen kan hjælpe barnet til at blive selvhjulpne.

Vi opdeler børnene eller laver flere mindre legemiljøer, for blandt andet at mindske støjniveauet og øge fordybelsen og nærværet. Personalen opdeler sig efter, hvor der er behov for støtte eller deltagelse i legen. Vi hjælper børnene med at afslutte påbegyndte aktiviteter inden nye indledes, så disse afsluttes på en god måde, der ryddes op, så en ny kan overtage.

Vi inddrager periodevis børnene i indretning og valg af aktiviteter fx via afstemning, så børnene medinddrages og får et medansvar i aktiviteterne i hverdagen og for at høre, hvad der optager børnene. Børnene inddrages i udsmykning af rummene både ude og inde, fx ved at børnene kan få hængt en tegning eller perleplade op, som de er ekstra stolte over.

Vi inddrager børnene i god hygiejne og vasker hænder som anbefalet. Vi sørger for god udluftning, når vi er inde. De børn, der har brug for søvn i løbet af dagen har deres faste rytmer, og sover enten ude eller inde. Vi tager udgangspunkt i Sundhedsstyrelsens anbefalinger om søvn så børn ikke vækkes unødigt.

Vi har et aktivt udeliv og bestræber at alle børn, uanset alder, kommer ud og får frisk luft i løbet af dagen. Vi samarbejder med forældrene om en sund og nærende madpakke til børnene, om indhold som grønt, groft, frugt, fisk og kød.

Det er vigtigt for os, at både børn og forældre føler sig trygge og velkomne. Vi siger altid godmorgen og farvel og vægter en tæt dialog med forældrene om deres børns sundhed og trivsel.

Vi ændrer løbende på vores læringsmiljø omkring det fysiske, psykiske og æstetiske læringsmiljø og tager bl.a. her udgangspunkt i de børnetrivselshandleplaner, der jævnligt laves i kommunen.

De seks læreplanstemaer

Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i seks læreplanstemaer samt mål for sammenhængen mellem læringsmiljøet og børns læring. Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børns brede læring inden for og på tværs af de seks læreplanstemaer.

Alsidig personlig udvikling

Alsidig personlig udvikling drejer sig om den stadige udvidelse af barnets erfaringsverden og deltagelsesmuligheder. Det forudsætter engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse.

De pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

Vi modtager børnene hver morgen med hej og navn, så de ved, at vi har set dem, og det har en betydning, at de er kommet. Børn har forskellige behov, nogle vil gerne selv vinke, andre have hjælp, nogen skal sidde på skødet, mens andre straks går i gang med en aktivitet, når forældrene går. Det er vigtigt at møde dem, der hvor de har behovet, for at de føler sig trygge og får en god start på dagen.

Hverdagen er struktureret, da børnene trives i det genkendelige, dog med variationer. Jo større børnene bliver, jo mere kan man justere og mindske gradvist på rutinerne, da rutiner og vaner efterhånden bliver indlærte, og der kommer mere overskud til at lære nyt. Fx i rutiner omkring spisning er det tydeligt, at børn hurtigt bliver mere og mere selvhjulpne, og læringsmiljøet kan ændre fokus fra, at øve pincetgreb og mestre at drikke selv, til fællesskaber og læring ved forskellige samtaleemner om mængder, venskaber og familieforhold m.v.

Vi planlægger aktiviteter, der understøtter børnenes nysgerrighed og gåpåmod i aktiviteter på legepladsen, til samlinger, i hallen m.m. Fx ved at følge børnenes spor ud fra børnenes interesse i samtaler under spisning og inddrage det i læringsmiljøer. Vi forsøger at lære børnene at sige til og fra, både i spontane og planlagte aktiviteter. Vi benytter forskellige former for gestik og mimik, så det lille barn også bliver i stand til at kommunikere og føle sig forstået. Vi inddrager dem, og lader dem hjælpe til i det omfang, de formår fx med praktiske ting i løbet af dagen, som at finde materialer frem, hjælpe kammerater i garderoben m.v. De får en oplevelse af at hjælpe andre og selv blive hjulpet. Vi arbejder med selvhjulpethed, at tage tøj af og på, rydde op, vaske hænder og vente på tur m.m. Børn skal have medbestemmelse, og de skal anerkendes, så de mærker, at de er betydningsfulde. Vi respekterer når børnene siger fra overfor en bestemt aktivitet, men forsøger at opfordre dem til at deltage eller give dem en "pædagogisk bagdør", hvor vi viser eller fortæller dem, hvordan de kan deltage på en anden måde. Fx kan der være 2 kyllingemødre i legen "Alle mine kyllinger", hvis barnet ikke kan lide at blive fanget af ræven. Ved at yde omsorg, støtte og give barnet forskellige redskaber, der øger deres selvstændighed, kan vi støtte deres personlige udvikling.

Social udvikling

Social udvikling er udvikling af sociale handlemuligheder og deltagelsesformer og foregår i sociale fællesskaber, hvor børnene kan opleve at høre til, og hvor de kan gøre sig erfaringer med selv at øve indflydelse og med at værdsætte forskellighed.

Gennem relationer til andre udvikler børn empati og sociale relationer, og læringsmiljøet skal derfor understøtte børns opbygning af relationer til andre børn, til det pædagogiske personale, til lokal- og nærmiljøet, til aktiviteter, ting, legetøj m.m.

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

Social udvikling sker i fællesskab, hvor børnene har mulighed for at observere og indgå og interagere i relationer med voksne og andre børn. Børn skal mærke sig selv, for bedre at kunne rumme andre og indgå i konstruktive sociale relationer. Vi italesætter følelser enten ved ord og billeder eller bruger kropssprog, mimik og gestus, da ikke alle børn har de nødvendige sproglige færdigheder endnu. Vi opfordrer børnene til at hjælpe hinanden. Fx når et mindre barn græder, henter andre børn en sut eller et større barn trøster et mindre barn, og henter en voksen.

Børnene skal gradvist lære at indgå i fællesskaber, føle og mærke, vi er en gruppe og hører sammen, uanset alder, køn eller kunnen. Vi vægter forskellighed, og at alle er gode til noget forskelligt, samt vi kan hjælpe hinanden med forskellige ting.

Børnene deltager i mindre og større grupper i løbet af dagen og lærer, at gå ind og ud af sociale sammenhæng fra én gruppekonstellation til en anden. De kan enten lege sammen eller ved siden af hinanden, afhængig af det udviklingsstadium, de leger ud fra og her opleve socialt fællesskab. De voksne indgår i dagligdagen med børnene og fungerer som rollemodeller, sætter ord på børnenes handlinger og følelser. Den voksne trækker sig gradvist, som behovet for deltagelse bliver mindre og i stedet støtter og guider fra "sidelinjen".

Vi understøtter og sammensætter lege- og aktivitetsgrupper. Vi sammensætter bordplan og aktiviteter ud fra køn, alder, interesser, venskaber m.v. Vi vægter et socialt stærkt fællesskab på tværs af grupperne, fx hvor vi fredag formiddag mødes på legepladsen til fællessamling og synger sange, som børnegrupperne på skift har valgt. Ved juletid tændes adventslys og synges julesange. Hver samling afsluttes med, at alle ønsker hinanden god weekend, og vi ses i næste uge. Efter børnenes ønske synges sætningen "God weekend" højt eller lavt, som rock eller med klassisk toner o.l.

Kommunikation og sprog

Børns kommunikation og sprog tilegnes og udvikles i nære relationer med barnets forældre, i fællesskaber med andre børn og sammen med det pædagogiske personale.

Det centrale for børns sprogtilegnelse er, at læringsmiljøet understøtter børns kommunikative og sproglige interaktioner med det pædagogiske personale. Det er ligeledes centralt, at det pædagogiske personale er bevidst om, at de fungerer som sproglige rollemodeller for børnene, og at børnene guides til at indgå i fællesskaber med andre børn.

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Solstrålen læringsmiljøer giver børnene mulighed for, at lege eller lave aktiviteter i mindre grupper.

Mindre grupper med færre børn og en voksen tæt på øger trygheden for mange børn, og børn taler mere frit, når de er trygge, og det giver her gode muligheder for at øve de kommunikative strategier, hvor man taler/lytter/taler.

Planlagte aktiviteter som fx ture i lokalområdet, udvider børnenes horisont og ordforråd. Den voksne kan hjælpe med at udpege nye eller genkendelige ting at samtale ud fra.

Daglige rutiner fx i garderoben, på badeværelset eller ved frokost giver børnene sprog til socialt fællesskab. Vi har fokus på den sproglige udvikling, hvor børn skal have sprogforståelse og kunne kommunikere for at kunne indgå i sociale relationer. Vi møder børnene på det stadie de er, og samtidigt udfordrer dem sprogligt ved fx at sætte flere ord på. Vi har fokus på, om der opstår vanskeligheder for at vide, hvor vi skal støtte barnet i deres sproglige udvikling.

Sammen med forældrene er vi rollemodeller og forbilleder for børnene og kan med sprogbrug og ordforråd, udtrykke os på en hensigtsmæssig måde. Vi opmuntrer og hjælper med at fortælle om dagens oplevelser.

Fx i afhentningssituationer, hvor vi hjælper barnet med at fortælle en god historie.

Barnet der endnu ikke har et solidt sprog, kommunikere ved at hjælp af sit kropssprog og pludren.

Vi reagerer på barnets forsøg på kommunikation, så vi møder barnet, hvor det er og hjælper barnet med at sætte ord på, fx peger barnet på noget, så sætter vi ord på det, barnet fortæller med sit kropssprog. Vi bruger indirekte korrektion, hvor vi gentager barnets sætning korrekt, så de gives den korrekte udtale og sammensætning af ord. Det betyder også for børnene, at de kan høre, at vi forstår og er interesseret i, hvad de fortæller. Sang, højtlesning, rim, remser og historiefortælling bidrager til både ordforråd, forståelse af sprogets rytme og struktur. Børnene får også en forståelse for, at det skrevne sprog og det talte sprog har en sammenhæng. Vi anvender elementer af dialogisk læsning, taler om forsiden af bogen, stopper op undervejs i en historie, så barnet kan stille spørgsmål og taler om det, der er sket i bogen. Ved at læse og kigge på billeder/foto kan vi øge barnets begrebsverden og ordforråd eksempelvis indenfor kategorier som maskiner, dyr, antal, mængder, farver og former m.m. Vi øver at tale-lytte-tale, for at styrke barnets kommunikative strategier.

Skriftsproget er en integreret del af vores læringsmiljø. Børnene oplever fx, at vi skriver navn på deres tegninger, og børnene opfordres også selv til at øve sig i at skrive deres navn på deres tegninger. Der står navn på deres garderober, og de genkender det andre steder, som i tøjet og på kreationer på væggen. Billedsprog findes overalt i vores læringsmiljø, i garderoben, på væggene ude og inde, på æsker med legetøj m.v. Børnene lærer fx, at dette billede betyder puslespil eller genkender billedet fra deres garderobe og forbinder det med dem selv eller deres navn.

Vi anvender i perioder piktogrammer til at hjælpe og guide børnene i hverdagen omkring dagens aktiviteter og rutiner.

I Frederikssund kommune sprogvurderes alle børn ved 3- og 5- års alderen, og ved 4- års alderen, hvis der er behov. Sprogvurderingen giver en indikation af, hvordan de kan støttes i deres sproglige udvikling. Vurderingen danner også grundlag for dele af forældresamtalerne, hvor forældrene inddrages i, hvordan de hjemme kan støtte deres børn sprogligt ud fra deres udvikling.

Krop, sanser og bevægelse

Børn er i verden gennem kroppen, og når de støttes i at bruge, udfordre, eksperimentere, mærke og passe på kroppen – gennem ro og bevægelse – lægges grundlaget for fysisk og psykisk trivsel.

Kroppen er et stort og sammensat sansesystem, som udgør fundamentet for erfaring, viden, følelsesmæssige og sociale processer, ligesom al kommunikation og relations dannelse udgår fra kroppen.

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

Børn lærer med kroppen. Vi lægger i vores læringsmiljø vægt på at understøtter børnene kropsligt og sanseligt, ved både at give plads til ro og hvile, samt skabe plads til bevægelse i form af bevægelsesaktiviteter, rytmik og sanglege.

På legepladsen og i hallen, er der gode muligheder for at øve balance og gå på line. Børnene tumler, kravler op og ned, løber, triller, gynger, rutsjer m.m. Det er vigtigt, vi støtter, guider og motiverer børnene, så de får mulighed for at lære, hvad deres krop kan, fx hvor langt de kan og tør kravle op selv og kunne komme ned igen. Ved at opstille læringsmiljøer med forskellige materialer fx sand, vand, maling, gips o.l. giver vi børnene erfaringer med forskellige sansemæssige elementer. Børnene skal også have erfaringer med forskellige overflader som blødt, hårdt eller om noget er vådt, tørt, koldt, varmt, glat m.m. Fx sætter vi ord på, at varm også kan være at have det varmt, så man skal have jakken af eller det er koldt udenfor, så har man jakken på. I alle hverdagens rutinemæssige gøremål er der meget læring i fx. tøj/sko af og på, at åbne madkassen og drikkedunken, vaske hænder (koldt/ varmt og vådt), hjælpe med oprydning osv.

I spisesituationen får vi erfaringer med hårdt og blødt, når vi fx spiser gulerødder og bananer. Et surt æble eller et sødt jordbær. Aktiviteter omkring bordet giver børnene mulighed for at træne deres finmotorik, muskel led sans samt deres hånd-øje koordination, fx når de laver perler, tegner, syr, bygger med Lego eller klodser.

Indretningen i vores rum skal give plads og inspiration til leg og bevægelse. Der skal være plads til ro og fordybelse ved historielæsning, plads til barnet, der er ved at lære at gå og plads til børnene, der bygger med klodser m.m.

Vi forsøger at inddrage elementer i dagligdagen, så børnenes kropslige bevidsthed styrkes, og de får mulighed for at udvikle sig og lære nye ting. Fx laver vi periodevis børneyoga, hvor både de største og mindste øver sig i at komme op og ned i aktivitetsniveau.

Hvis børnene er usikre i legen, anvender vi pædagogiske bagdøre, der giver dem andre muligheder for at deltage i legen. Fx ved at ændre på regler ved, at kigge på i starten, eller gå på line på en snor på jorden, i stedet for på bommen. Alle er forskellige og kan noget forskelligt, og ved at vi viser det er okay og giver mulighed for dette, bliver det en helt naturlig del af læringsmiljøet hos børnene.

Natur, udeliv og science

Naturoplevelser i barndommen har både en følelsesmæssig, en kropslig, en social og en kognitiv dimension. Naturen er et rum, hvor børn kan eksperimentere og gøre sig de første erfaringer med naturvidenskabelige tænke- og analysemåder. Men naturen er også grundlag for arbejdet med bæredygtighed og samspillet mellem menneske, samfund og natur.

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

Målt i m2 er legepladsen vores største læringsmiljø. Her kan børnene danne erfaringer med træer, græs, forskellige planter, sand og sten samt skiftende vejr i løbet af året. Vi understøtter børnenes læring om naturen, dyr og planter, fx når der plantes og sås og passer det efterfølgende. Finde dyr og udforske dem, men samtidig passer på dem og slippe dem løs bagefter og lærer, at de kun er til låns. Vi samler skrald og sorterer vores affald. At passe på vores natur er et vigtigt led i børns opvækst.

Børnene lærer om tyngdekraften på legepladsen, når de erfarer at vand, bolde o.l. løber ned af bakke. De erfarer, at det kræver mere energi at cykle og løbe op ad bakke end ned af bakke. Aktiviteter ved bordene på stuerne er der også tyngdekraft når klodser eller magneter falder på gulvet. De lærer også om tyngdekraft og opdrift, når de puster sæbebobler eller flyver med papirflyver.

Børnene finder kogler og pinde og bruger dem i deres leg. De finder små dyr, krible-krable dyr og kan se de små detaljer når de kigger på dem med forstørrelsesglas.

De erfarer, at egernet bruger legepladsen og ser det klatre i vores fyrtræer, og finder deres spiste grankogler herunder. Sammen med det pædagogiske personale taler de om myren på legepladsen der bærer ting, der er mange gange større end dem selv, eller fanger edderkoppens spind med mel og sort karton, selvom det næsten er usynligt når det hænger i luften.

Børnene kan bygge med sand, pinde og sten og erfare, hvad der skal til for at lave en stærk konstruktion.

De kan erfare, at sol, vind og regn kan forandre legepladsen, fx regnen laver jord til mudder.

De kan opleve sne og is og erfare, hvordan og hvornår det smelter, hvilken struktur det har, og hvordan det føles mod huden. Sommersolen er stærk og man skal beskytte sin hud med solcreme.

På ture i nærmiljøet erfarer de, at årstiderne skifter, og at naturen skifter udtryk. På en tur til det lokale gadekær erfarer de, at ænderne ligger på æg, og hvornår ællingerne kommer. De ser, hvordan ællingerne skifter fjerdragt. De ser vilde dyr og fugle og spor efter dem, og ser tamme dyr på Nordgården.

På badeværelset erfarer børnene, hvor langt vandet kan sprøjte, hvis man sætter en finger for hanen, mens vandet løber. De erfarer, at vandet kan skifte temperatur, og det røde mærke indikerer varmt og det blå koldt, og det er bedst, at vandet er koldt når de kommer det i drikkedunken.

Kultur, æstetik og fællesskab

Kultur er en kunstnerisk, skabende kraft, der aktiverer børns sanser og følelser, ligesom det er kulturelle værdier, som børn tilegner sig i hverdagslivet.

Gennem læringsmiljøer med fokus på kultur kan børn møde nye sider af sig selv, få mulighed for at udtrykke sig på mange forskellige måder og forstå deres omverden.

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

Traditioner er også et af vores pædagogiske læringsmiljøer, hvor mange af dem deles med det omgivende samfund. Fx jul, fastelavn, påske og fødselsdage fejres også hjemme i mange af børnenes familier, og der bygges bro mellem hjem og børnehus. I børnehuset læser vi fx julebøger, synger julesalmer, tænder kalenderlys og laver julepynt og julegaver, hvor juleaften fejres hjemme hos familien. Aktiviteterne tilpasses børnegruppens sammensætning, kunnen og forståelse. Det giver børnene en anden social fællesskabsfølelse end den i familien.

I Solstrålen har vi forskellige traditioner. Nogen som børnene måske ikke har der hjemme, og som vi præsenterer børnene for. Vi lægger vægt på at de oplever forskellige aktiviteter og gerne i fællesskab med de andre børn og deres familier fx sommerfest, Lucia og plantedag, som vi afholder i perioder.

Det er vigtigt for os at inddrage forældre i hvad det er vi laver, samt hvorfor, og hvad der optager børnene og spørge ind til, hvad de er optaget af hjemme. Så kan vi og forældrene, som fælles ressource, støtte børnene i deres leg, læring, udvikling og dannelse.

Vi har fælles aktiviteter og samlinger mandage og fredage, der lægger på fællesskab, temalege og aktiviteter. Vi viser vores fælles glæde ved at skabe noget sammen, fx musik og sang. Børnene mærker glæde og samhørighed ved sang og musik, samt fælles projekter. Børnene har mulighed for at spejle sig i de andre børn og lære af andre, og lære fra sig.

Vi lægger vægt på, at danne børnene til at kunne begå sig i forskellige sammenhænge og udvikle sig, så de er klar til nye og anderledes udfordringer. Det er en kultur i sig selv at gå i vuggestue og børnehaven, men vi er alle forskellige og forskellige baggrunde, spiser forskelligt mad, oplever forskellige ting når de har været på ferie og fejre forskellige højtider.

Vi arbejder med kulturelle oplevelser i forhold til børnenes kunnen, fx malerier, tegning og andre kreative ting, hvor børnene selv kan være med til at bestemme så som farver, materiale o.l. På den måde kan de opleve glæde og stolthed, når de genkender deres eget maleri og viser det til deres forældre. Stuerne har forskellige kulturelle udtryk, der følger årets gang, projekter eller traditioner. Vi opsætter kreationer i form af fx malerier, billeder, julepynt o.l. og sætter ord på materialer, farver og former m.v. Vi synger med børnene i forskellige sammenhænge både årstidsbestemte sange, leger sanglege.

Vi deltager i lokalområdets aktiviteter som kulturstier, børneteater, krybbespil m.m. og låner bøger fra biblioteket. Vi læser forskellige bøger og fortæller eventyr, der hører traditioner, højtider til m.m. Børnene lærer, at en fortælling starter med: Der var engang. Det er et eventyr og derfor ikke noget, der sker i virkeligheden. Vi møder fx ikke rødhætte og ulven ude på legepladsen.

Vores æstetiske læringsmiljø kommer til udtryk i vores indretning, udsmykning og oprydning og er derfor en vigtig del at inddrage børnene i. Det er også til stede, når børnene, fx maler med vandfarve og farven binder på papiret og ikke løber af. Vi lærer børnene at træffe æstetiske valg i brugen af farve, hvordan det skal udstilles, og om der skal skrives navn på.

Vi ændrer løbende det æstetiske læringsmiljø både ude og inde, både i forhold til læring, rum i rummet, udsmykning og vedligehold i samarbejde med børn og forældre.

Evalueringsskultur

Hvordan vi skaber en evalueringsskultur, som udvikler og kvalificerer vores pædagogiske læringsmiljø?

I Solstrålen forgår den strategiske evalueringsskultur på ugentlige Team- og fagmøder, hvor der evalueres ud fra elementer i tænkningen "The Golden Circle" med spørgsmål om hvorfor, hvordan og hvad. Personalegruppen reflekterer i teams over egen læring fx. i forhold til planlægning og udførelse af aktiviteten, og hvad der er gået godt eller skal justeres på, for at tilpasse læringsmiljøerne i de enkelte grupper.

Personalet har fokus på læringsmiljøer der omhandler relationer med elementer fra ICDP fx via videoanalyse, fokus på samspilstema o.l.

På ugentlige fagmøder planlægger, justerer og evaluerer personalegruppen på fælles og overordnede læringsmiljøer.

Personalet arbejder også med refleksion i nuet, hvor de justerer på læringsmiljøet eller aktiviteten for at forbedre børnenes læringsmuligheder. Denne refleksion bringes videres til team-eller fagmøder.

Cirka hver anden uge mødes Fyrtårn og leder til planlægning af fælles strategier omkring nysgerrighed på læringsmiljøer, dataindsamling, evalueringsskulturen eller planlægning af det overordnet arbejde med læreplanen i Solstrålen.

Der udarbejdes handleplaner i forbindelse med trivselsundersøgelser og KIDS tilsyn, hvor det pædagogiske læringsmiljø beskrives, og hvor der efterfølgende reflekteres over indhold og laves justeringer i forhold hertil.

På teammøder evalueres og dokumenteres det enkelte barns udvikling med fokus på udviklingsmålene for den kommende periode med refleksionsnoter og observationsnoter over barnets læring. Der kan anvendes redskaber som fx "ALLE MED" og evt. TRAS og TRASMO (Tidlig registrering af børns sprog og motoriske udvikling), som også danner grundlagt for forældresamtaler.

Der laves dokumentation via Aula til forældrene, samt værker, som børnene har fremstillet med udgangspunkt i dagens eller ugens læreplansaktiviteter, som hænges op i huset, indtil børnene senere får dem med hjem. Der gemmes billeder og tegninger fra år til år, som fortæller om barnets gang i Solstrålen, som de får med når de går ud af børnehaven.